

فرهیختگان آزادسازی ۷ میلیارد دلار از منابع ارزی بلوکه‌شده

ایران در کره جنوبی و هم‌زمان تبادل زندانیان بین ایران و آمریکا خبری بود که روز گذشته در رسانه‌ها منتشرشد. مطابق اخبار منتشرشده ایران هنوز حساب‌های اعلامی برای انتقال منابع مذکور را بنابر ملاحظات بانکی نپذیرفته و حساب‌های جدیدی را به این منظور معرفی کرده است. بنا بر کسب اطلاعاتی که «فرهیختگان» کرده، قرار است قطر نقش واسطه مالی را در این تبادل برعهده گرفته تا منابع بلوکه‌شده از طریق حساب‌های ارزی این کشور به ایران منتقل شود. خبر آزادی زندانیان را پیش از این سخنگوی سازمان ملل نیز تایید کرده است.

در بیانیه‌ای که روز شنبه استفان دوچاریک به نقل از دبیرکل سازمان ملل متحد منتشرکرد، گوترش از قبول درخواست هایش از رئیس‌جمهور اسلامی ایران مبنی بر اجازه خروج باقر نمازی برای معالجه در خارج از کشور تشکر کرده است. دبیرکل سازمان ملل همچنین در این بیانیه گفت: «خوشحال است که سیامک نمازی پسر باقر نمازی از بازداشت آزاد شده است.» جرد گینزر وکیل سیامک نمازی نیز عصر شنبه در مصاحبه با خبرنگار روتیزر اعلام کرده بود که: «سیامک نمازی با مرخصی یک‌هفته‌ای و قابل تمدید از زندان ایران خارج شده است.» سیامک و باقر نمازی پدر و پسر ی هستند که در سال ۹۴ به اتهام جاسوسی و همکاری با دولت آمریکا هرکدام با ۱۰ سال حبس محکوم شده بودند. خبر توافق بر سر مبادله زندانیان بین ایران و آمریکا و آزادسازی ارزهای بلوکه‌شده ایران درحالی انتشار یافته است که واشنگتن در یک میدان مذاکره دیگر یعنی در وین هنوز به مطالبات تهران درمورد ارائه تضمین‌های قوی برای رفع تحریم‌ها و بستن پرونده‌های ادعایی علیه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران پاسخ‌ی نداده و سعی دارد ایران را مقصر توقف مذاکرات جلوه دهد. واشنگتن همچنین هم‌زمان با مذاکرات وین در اقدامی غیرسازنده برلیست تحریم‌های خود علیه ایران نیز افزوده است. هم‌زمان با این تنش اعتراضات داخلی ایران نیز فرصت دیگری را برای اعمال فشار واشنگتن علیه تهران فراهم آورده است. آمریکا در چند روز اخیر با دستاویز قراردادن این اعتراضات، مواجهه خود با ایران را وارد فاز تهاجمی کرده و قصد دارد از این طریق تهران را تحت فشار قرار دهد. توافق با ایران بر سر آزادسازی منابع بلوکه‌شده و تبادل زندانیان در فضای تنش‌آمیزی که آمریکا بر علیه ایران درحال طرح‌ریزی آن است در ظاهر رویکردی متناقض از واشنگتن را در مواجهه با تهران بازنمایی کرده و نمی‌توان تاثیر غیرمستقیم پیام‌های این توافق در روند مذاکرات وین و همچنین تنش‌های داخلی

گفت‌وگو

با اعلام رسمی آزادی سیامک و محمدباقر نمازی، دو جاسوس دوتابعیتی توسط مقامات کشورمان، برخی منابع از آزادسازی قریب‌الوقوع بخشی از دارایی‌های بلوکه‌شده مردم ایران از سوی غربی‌ها خبر دادند. به همین بهانه با عبدالرضا فرجی‌راد، کارشناس مسائل بین‌الملل به گفت‌وگو پرداخته‌ایم تا ارتباط این مساله با روند گفت‌وگوهای وین را مورد واکاوی قرار داده و افق پیش‌روی مذاکرات لغو تحریم‌ها در شرایطی که غرب درگیر بحران انرژی پیش‌آمده درنتیجه جنگ اوکراین است را ازبازی کنیم. در ادامه متن این گفت‌وگو را می‌خوانید.

۱۱۱

در شرایط فعلی که آینده مذاکرات وین با ابهام روبه‌رو شده است، آزادی سیامک و محمدباقر نمازی را تا چه میزان با روند مذاکرات مرتبط می‌دانید؟ آیا اقدام احتمالی طرف غربی در آزادسازی بخشی از دارایی‌های بلوکه‌شده مردم ایران را موید این مساله می‌دانید که آمریکا به این نتیجه رسیده که در مواجهه با ایران راهی جز توافق ندارد؟
شما بحث را با ماجرای آزادی زندانی‌ها شروع کردید، من فقط توضیح بدهم که این مساله مربوط به این روزها نیست. این بحث درواقع سه مرحله دارد. یک مرحله‌اش چند ماه پیش شروع شد که قرار بود این مساله با واسطه‌گری عمان تمام‌شود اما مانعی پیش آمد که باعث شد متوقف شود. بعد مذاکرات را عمانی‌ها ادامه دادند تا به دو روز پیش رسید که اینها (محمدباقر نمازی و سیامک نمازی) آزاد شدند، محمدباقر نمازی از ایران خارج شد و سیامک نمازی در ایران ماند. در مرحله سوم ایران می‌تواند اعلام کند پول‌های بلوکه‌شده ایران در کره جنوبی، به کدام حساب واریز شود. بنابراین باتوجه به شناختی که از چندماه قبل نسبت به این مساله وجود دارد، این مساله به ارتباط چندانی با برجام پیدا نمی‌کند. مساله‌ای است که از چندماه قبل شروع شده، مذاکراتش با بن‌بست مواجه شده است. البته اگر یادتان باشد، آن زمان هم محمدباقر نمازی آزاد شد اما مانعی برای آن پیش آمد که خروجش از ایران متوقف شد که به اینجا رسیدیم که شنبه این هفته تقریباً در مرحله پیش از نهایی قرار گرفتیم و وقتی تمام پول بلوکه‌شده به حساب ایران واریز شود، این پرونده بسته می‌شود. پس با این اوصاف ما نمی‌توانیم موضوعی که از قبل شروع شده بوده را خیلی به مساله برجام ربط دهیم و بگوییم چون دیروز این اتفاق افتاده پس یک چشم‌انداز ایجاد شد و توافق صورت می‌گیرد. خبر این طور نیست. توافق درحال حاضر با دو مانع روبه‌رو است؛ یکی همین انتخابات کنگره آمریکااست. در این خصوص آمریکایی‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که یکی از مشکلات اصلی آژانس است و این موضوع زمان بر است و به انتخابات آمریکا نمی‌رسد. به‌همین خاطر آمریکا ادامه دیپلماسی را گذاشته برای

ایران را نادیده گرفت. در ادامه ضمن بررسی پیام توافق اخیر به بازخوانی سابقه ایران و آمریکا در تبادل زندانیان پرداخته‌ایم.

برخورد آمریکا با دیوار واقعیت

سال ۸۸ اوپاما رئیس‌جمهور آمریکا که از طریق نامه‌نگاری با رهبر انقلاب به‌طور مستقیم درحال مذاکره با ایران بود بعد از اینکه فضای داخلی ایران به بهانه تقلب در انتخابات به آشوب کشیده شد فضا را مهیا دیده و به یکباره رویکرد خود را از مذاکره به حمایت همه‌جانبه از ادبیات براندازانه تغییر داد. رویکردی که باعث شد رهبر انقلاب نیز پاسخ نامه‌دوم اوپاما را ندهد. حال ۱۳ سال از آن ماجرامی گذرد و ایران و آمریکا در موقعیتی مشابه قرار گرفته‌اند. در بحبوحه مذاکرات وین فضای داخلی ایران به بهانه مرگ مهسا امینی و با تحریک مداوم رسانه‌های غربی به آشوب کشیده شده و مقامات آمریکایی نیز به بهانه ادعاهای حقوق بشری مجدداً حمایت از اغتشاشگران را در دستور کار قرار داده‌اند. اما یک تفاوت اساسی بین رویکرد فعلی آمریکا با سال ۸۸ وجود دارد.

طرف آمریکایی درحالی که کمی محافظه کارانه‌تر نسبت به سال ۸۸ آشوب‌طلبان را مورد حمایت‌قرار می‌دهد تن به یک توافق با ایران داده است. برای مخاطبی که مواجهه فرصت‌طلبانه آمریکا در سال ۸۸ با ایران را تجربه کرده است درک رویکرد متناقض این کشور در سال ۱۴۰۱ کار راحتی نیست. توافق آمریکا با ایران آن‌هم در بحبوحه اغتشاشات داخلی ایران به‌وضوح نشان می‌دهد که واشگتن قصد ندارد تمام تخم‌مرغ‌هایش را در سبد حمایت تمام‌قد از اغتشاشات قرارداد و احتمالاً در رویکرد جدید خود حمایت از اغتشاشگران را صرفاً یک اهرم فشار علیه ایران درنظر گرفته است. اهرم فشاری که واشگتن سعی داشت در اجلاس سازمان ملل برای به حاشیه‌بردن سخنرانی رئیس‌جمهور کنسرومان از آن بهره‌برد و احتمالاً در میز مذاکرات وین نیز از استفاده از آن چشم‌پوشی نخواهد کرد. تغییر رویکرد آمریکادر مواجهه با آشوب‌های داخلی ایران را شاید بتوان ناشی از تجربه شکست‌خورده آمریکا در حمایت همه‌جانبه از آشوب‌طلبان و برخورد این کشور با دیوار واقعیت‌های ایران دانست.

پالس آمریکا برای بازگشت به میز مذاکرات

اینکه «هیچ ارتباطی بین موضوع آزادی زندانیان و مذاکرات هسته‌ای وجود ندارد» موضعی است که ایران همواره بر آن پافشاری کرده است تا مانع از سوءاستفاده طرف غربی در پیوند زدن مسائل حقوق بشری با مذاکرات هسته‌ای بشود. به همین دلیل پیشتر امیر عبداللّه‌یان در مصاحبه با المانیور با

سیاست

آمریکا با واسطه مذاکرات را پیگیری می کند، چون نه پلن دیگری دارد نه می تواند روی آشوب حساب کند

پیام مبادله

از منظر سازمان ملل متحد، برابر با حقوق بشر است. گذشته از اینها، اما زمانی که این جاسوسان مورد مجازات قضایی قرار می گیرند و مدت زمانی که در دادگاه برای آنها حبس تعیین شده، به اتمام می رسد، آزادی آنها مطابق با قوانین، نشان دهنده حسن نیت کشور مذکور درقبال حقوق بشر و جهان است. آزادسازی این گونه زندانیان همواره مورد توجه جمهوری اسلامی ایران بوده است. نمونه‌های بسیاری برای اثبات این سخن وجود دارد. آزادسازی جاسوسانی چون نازنین زاغری و انوشه آشوری در این دسته گنجانده می‌شود. همچنین بناست دو تن دیگر از جاسوسان به نام‌های سیامک نمازی و مراد طاهباز، با نزدیک شدن به پایان محکومیت و حبس خود آزاد شوند. البته پیش‌تر شنیده شد که محمدباقر نمازی نیز به علت کهنلت سن و توجه ایران به حقوق بشر، آزاد شده است. در همین راستا به بازخوانی تلاش‌های ایران برای حفظ حقوق بشر می‌پردازیم.

در تماس تلفنی امیرعبداللهیان و لیز تراس، وزیر امور خارجه انگلستان که در بهمن ۱۴۰۰ انجام شد، بدهی لندن به ایران (۵۳۰ میلیون دلار) مورد بحث قرار گرفت و امیرعبداللهیان تاکید کرد هرچه سریع‌تر طلب ایران باید پرداخت شود. تراس نیز ابراز امیدواری کرد انگلیس در آینده‌ای نزدیک بتواند بدهی‌های خود به ایران را بپردازد کند. در راستای این مذاکره، اسفند ۱۴۰۰ خبر آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده ایران در انگلستان منتشر شد. چند روز پس از آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده ایران، با پایان دوره محکومیت چهارساله نازنین زاغری، جاسوس انگلیسی به‌همراه انوشه آشوری، جاسوس موساد نیز آزاد شد. عده‌ای آزادی این دو نفر را مرتبط با پرداخت بدهی انگلیس به ایران دانستند.

امیر میرزایی حکمتی و سعید عابدینی و جیسون رضائیان که به جرم جاسوسی در ایران زندانی بودند، در ۲۶ دی ۱۳۹۴ آزاد شدند. مک‌گورک ۲۷ دی در فرودگاه سوئیس منتظر پروازی بود که باید این زندانیان را از ایران خارج می کرد. جان کری، وزیر خارجه آمریکا نیز همزمان اعلام کرد آمریکا ۴۰۰ میلیون دلار بدهی و ۱٫۳ میلیارد دلار سود این پول را پرداخته است. این پول بخشی از همان پولی است که ۳۵ سال قبل از آزادی این جاسوسان باید طبق بیانیه الجزایر به ایران بازگردانده می شد.

دی‌ماه سال گذشته، وزیر خارجه کره جنوبی با سفر به وین درخواست ملاقات مستقیم با علی باقری کنی،

۲

معاون سیاسی وزیر امور خارجه ایران را داشت. طی این دیدار باقری کنی تاکید کرد که فارغ از نتایج گفت‌وگو‌ها در وین، دولت کره جنوبی موظف به آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده ایران است و تحریم‌های یکجانبه آمریکا نمی‌تواند توجیهی برای عدم پرداخت بدهی‌ها به ایران باشد. کره جنوبی نیز با بیانیه‌ای نسبت به آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده ایران ابراز امیدواری کرد. در ادامه این گفت‌وگوها، بالاخره بناست کره جنوبی بدهی هفت میلیاردی خود را به ایران از طریق قطر پرداخت کند و هم‌زمان با این آزادسازی، دو تن از جاسوسان دوتابعیتی به نام‌های سیامک نمازی و مراد طاهباز در ازای دسترسی ایران به پول‌های بلوک‌شده خود در کره نیز آزاد شوند. از بین این سه اسم، شاید نام نمازی که سال ۹۴ به جرم جاسوسی دستگیر شد، زیاد به گوش خورده باشد. باقر نمازی با کمک چند تن از خوشاندان خود، موسسه آتیه‌پار را با هدف ارائه خدمات حقوقی و اقتصادی به شرکت‌های خارجی و فراهم آوردن زمینه حضور آنها در ایران تاسیس می‌کند. در سال ۷۴ آمریکا تحریم‌های یکجانبه‌ای را علیه ایران وضع می‌کند و در این زمان سیامک و بابک فرزند دیگر باقر نمازی به شرکت آتیه‌پهار می‌پیوندند. سال ۷۸ سیامک نمازی مدیریت این شرکت را برعهده می‌گیرد و در پروژه‌های دلّالی در اقتصاد ایران مانند کرسنت، نقش پررنگی داشته است. او در این بین، سفرهایی به خارج از کشور نیز داشته به‌طوری‌که در دوران اقامت خود در آمریکا با دانشگاه دفاع ملی آمریکا (NDU) که به‌نوعی ارگان علمی و اطلاعاتی پنتاگون (وزارت دفاع آمریکا) محسوب می‌شود، همکاری داشته و در جلسات محرمانه این نهاد شرکت داشته است. سیامک نمازی همچنین با موسسه مطالعات امنیت ملی اسرائیل (INSS) که مقر آن در تل آویو است، همکاری داشته است. به‌عنوان مثال، وی در جلسه‌ای در ۲۲ فوروردین ۹۲ و تنها دو ماه قبل از انتخابات ریاست جمهوری ایران، شرکت کرده و به بررسی میزان تغییرات در جمهوری اسلامی پرداخته است. دیگر جاسوسی که همراه نمازی، بناست ایران آزاد کند و کمتر نامش آشناست، مرادموشه طاهباز است. طاهباز تاجری بین المللی بود که به‌واسطه یکی دیگر از شرکت‌های ثبت‌شده خود در آمریکا مدیریت ساخت مجموعه توریستی بزرگی را در رژیم صهیونیستی عهده‌دار است و از شرکای تجاری رژیم صهیونیستی به‌شمار می‌رود. او علاوه بر ساخت‌وساز در آمریکا و رژیم صهیونیستی، مدیر توسعه قمارخانه‌های آمریکا هم بود. طاهباز که دارای تابعیتی ایرانی-انگلیسی-آمریکایی است، در پروژه یوز ایرانی در سال ۹۲ نقش اصلی را داشته است.

گفت‌وگو

عبدالرضا فرجی‌راد، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

دموکرات‌ها و جمهوری خواهان به این نتیجه رسیده‌اند که راهی جز مذاکره با ایران پیش‌روی خود ندارند

کارهایی که ترامپ انجام داد، کارهای مثبتی که بایدن از نظر اقتصادی برای آمریکا انجام داده و نقش آفرینی آمریکا در اوکراین، مقداری برای دموکرات‌ها مثبت تلقی شده، کمی رأی‌شان بالا آمده. اگر جمهوری خواهان در انتخابات پیروز شوند، مذاکرات ادامه پیدا می‌کند اما کار بایدن سخت می‌شود چون باید بیشتر به جمهوری خواهان امتیاز دهد و امتیاز بگیرد، و به‌بارتی باید لابی کند تا آنها با توافق موافقت کنند. البته جمهوری خواهان هم می‌دانند که راه دیگری وجود ندارد. وقتی ترامپ از برجام خارج شد، خیلی زود متوجه شدند چه اشتباه بزرگی کرده که حرف‌های جان بولتون و نتانیاهو را گوش کرده. طرف آمریکایی، به ایران التماس کرد که هرچه بخواهید به شما می‌دهیم، با ما ملاقات کنید تا اعتبارمان از بین نرود اما طرف ایرانی ملاقاتی با او انجام نداد.

ناآرامی‌های داخلی به‌وجودآمده در ایران را تا چه میزان بر تشن شدن ادبیات طرف‌های غربی مذاکرات موثر می‌دانید؟ در مجموع در شرایط فعلی فکر می‌کنید روند مذاکرات به چه سمت خواهد رفت؟

این ناآرامی‌ها کار بایدن را سخت کرده است. یعنی حتی اگر انتخابات کنگره نبود و این ناآرامی‌ها رخ داده بود، کارشان کمی مشکل می‌شد و از طرف مخالفان سیاسی خود مورد حمله قرار می‌گرفتند مانند آنچه که در خارج شاهد هستیم. اما چون قبل از این ناآرامی‌ها، آنها تصمیم‌شان را گرفته بودند که بعد از انتخابات این مذاکرات را ادامه بدهند، الان دارند مقداری تند می‌روند که به جمهوری خواهان نشان دهند درمقابل بهانه‌ای که آنها می‌آورند، در برابر ایران ایستادگی کرده‌اند و اگر تا الان توافق نشده است دموکرات‌ها محکم ایستاده‌اند و اجازه نمی‌دهند سوءاستفاده بشود. نکته پایانی آنکه شخصا به‌عنوان یک آدم دلسوز با‌ها این مساله را تکرار کرده‌ام که هرچه به‌نتیجه رسیدن توافق به تأخیر بیفتد، گرفتاری‌هایی پیش می‌آید که روند آن را بیشتر به‌عقب می‌اندازد. یکی همین مسائل داخلی است که به آن اشاره کردید، دیگری انتخابات کنگره آمریکا و لابی‌های گسترده‌ای است که وجود دارد و فشارهایشان هم درحال افزایش است. معتقدم اگر این توافق ۶ ماه پیش به‌نتیجه رسیده بود و دارایی‌های بلوکه‌شده ایران آزاد می‌شد و مشکلات اقتصادی مرتبط با آن حل می‌شد و ژئوپلیتیک ایران باز شده بود، حتماً مشکلات داخلی فعلی هم به این شدت به وجود نمی‌آمد یا شاید اصلاً به‌وجود نمی‌آمد. جلوی ضرر را هر زمان بگیرد خود یک موقعیت قابل استفاده است. با این حال علی‌رغم اینکه نتیجه توافق به تأخیر افتاده است، نباید بر سر یکی دو مورد مساله را خیلی صفر یا صد کنیم. خسارتی که الان دارد به کشور وارد می‌شود چندان کمتر از آن نیست که حالا ما بخواهیم روی یک موضوع چند درصد کوتاه بیاایم.